

ШКІДЛИВИЙ ВПЛИВ МІФІВ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ НА СУЧАСНУ УКРАЇНИ

Шосткинський фаховий коледж ім. Івана Кожедуба Сумського державного Університету,
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені
Ігоря Сікорського»

Анотація

Запропоновано результати дослідження шкідливого впливу, що створив колишній Радянській Союз навколо другої світової війни. Небезпека цих міфів для сучасної України полягає в тому, що Росія і надалі вдало спекулює ними, здійснюючи пропаганду та фальсифікацію історії.

Ключові слова: історія, друга світова війна, фальсифікація, пропаганда.

Abstract

The results of a research of the harmful effects created by the former Soviet Union around the Second World War are presented. The danger of these myths for modern Ukraine is that Russia continues to successfully speculate on them, carrying out propaganda and falsification of history.

Keywords: history, World War II, falsification, propaganda.

Вступ

Останні сім років Україна інтенсивно намагається інтегруватися в Європейський цивілізаційний простір. Особливо сильно це посилюється після російської прямої агресії на молоду українську державу [1-2]. Але щоб українські громадяни могли швидко інтегруватися у цивілізаційний західний простір сучасної Європи необхідно, щоб українці розділяли цивілізаційні цінності західної культури. Один із ключових кроків до цього є розвіювання міфів про Другу світову війну, що натхненно та сильно напрацював до цього Радянський Союз, а сьогодні їх підтримує сучасна Російська федерація [3]. Росія експлуатує міфи, щоб нав'ювати своїм громадянам та громадянам країн колишнього радянського союзу, що Росія є потужної розвинутою державою. Але правильне розуміння своєї історії дає можливість громадянам правильно оцінювати події, що відбуваються на сьогодні навколо майбутнього України [4].

Результати дослідження

Аналізуючи міфи Другої Світової війни необхідно ретельно враховувати наступні чинники. По-перше треба розуміти, що Друга Світова війна для українців почалася 1 вересня 1939 року. Початком були події, коли Німеччина напала на Польщу із заходу, а згодом 17 вересня зі сходу у Польщу вторглася Червона Армія Йосифа Сталіна [2]. На той час до складу Польської держави входили землі західної України, що були відібрані в українців Юзефом Пілсудским в 1917-1921 рр внаслідок ліквідації Західноукраїнської народної республіки. В результаті на початку військових дій двох тоталітарних режимів близько 100 тис. українців прийняли в них участь. Таким чином, зависи впливає, що Другу світову війну розпочали розпочата диктатори Гітлер та Сталін, коли їх міністри закордонних справ підписали пакту Молотова-Рібентропа, що розмежував сфери впливу Німеччини та Радянського Союзу у Європі [3]. Отже, договір суворо описував кордони між Третім Рейхом та Радянським Союзом. Крім того, згідно договору до Радянської сфери впливу відходили Прибалтика, Фінляндія та Бессарабія.

Серед істориків існує історична наукова думка про те, що Адольфа Гітлера до влади у Німеччині привів Йосиф Сталін у 1933 році руками Комінтерну. У 1932 року Сталін заборонив німецьким комуністам утворювати коаліцію із іншими партіями у німецькому бундестазі. Таким чином, він був каталізатором створення у Німеччині урядової кризи у як результат, були призначені позачергові вибори до парламенту. На цих виборах перемогла партія, що очолював Адольф Гітлер. Він в результаті прийшов до влади у Германії. Радянський керівник використовував його як криголам, щоб він розпочав у Європі Другу Світову війну [4]. Таким чином, Сталін прагнув послабити європейські демократичні держави в результаті військових дій. А потім як визволювач, Сталін мав останнім вступити у Другу світову війну, щоб під приводом визволення окупувати всю Європу від Польщі до Португалії.

Сталін відносно спокійно окупував Прибалтійські країни, Бессарабію та Буковину, та почав війну проти Фінляндії. В той час Гітлер розпочав військові дії на західному фронті проти об'єднаних сил французів, бельгійців, голландців та англійців. Фінські збройні сили під керуванням маршала Карла Маннергейма чинили жорстокий опір агресивній Червоній Армії, вздовж всієї границі із Радянським Союзом. Стратегічним задумом Сталіна було те, що він хотів відсунути кордон щонайдалі від Ленінграду [5]. В результаті кровопролитних боїв фінських військових проти мільйонної Червоної Армії, Радянському союзу вдалося посунути кордон подалі від Ленінграду та окупувати 10% території Фінляндії. Проте за це Червона Армія понесла важкі втрати. В той час протистояння на західному фронті залишилося евакуацією союзних військ із-під Дюнкерка на Британські острови [6]. Після швидкої поразки Франції Гітлер почав військові дії із Британською імперією на Західному фронті, Середземному морі та в Атлантичному океані. Німецька авіація люфтвафе щоденно масовано бомбардувало Британські острови. Проте Гітлеру так і не вдалося зломити Британську імперію. Необхідно відзначити, що для здійснення висадки сухопутних військ на Британські острови Гітлеру не вистачило потужностей.

Після перемог дві тоталітарні режими зосередилися на нарощування високих потенціалів, притому Гітлер використовував військовий потенціал захоплених територій на відміну від Сталіна. Здійснювалася інтенсивна підготовка обох держав до нападу один на одного. Гітлер для оборони Третього Рейху вирішив напасти на Сталіна, коли той захопив плацдарм на Буковині. Цей плацдарм становив загрозу джерелам нафти у Румунії. У роботі [7] існує думка, що це і було причиною того, що Гітлер ухвалив план нападу на Радянський Союз, бо розумів, що скоро Сталін нападе першим.

На початку німецько-радянської війни в 1941 році був реалізований план «Барбароса». В результаті був здійснений катастрофічний розгром Червоної Армії вздовж всього західного кордону Радянського союзу. Однією із обґрунтованих думок є те, що війська Вермахту застали Червону армію несподівано, що готувалася сама напасти [8]. Вона не збиралася здійснювати оборонні заходи, а готувалася до наступу згідно плану «Гроза», що був відпрацьований у ході штабних навчань за присутності Йосифа Сталіна. Інша точка зору полягає у тому, що війська втомилася від Сталінського терору 30-х років і просто не хотіли воювати за більшовицький режим, тому масово здавалися у полон [9]. Третьою точкою зору є те, що Сталін хотів все виставити так, ніби Німеччина першою напала, а потім Червона Армія вимушена була б вигнати її і просунути у глиб Європи. Крім того, ймовірніше за всього Сталін готував декілька спецоперацій власної військової розвідки по усуненню фюрера десь між 20 та 24 червня, але всі вони провалилися, бо їх викрала військова розвідка Германії на чолі із адміралом Канарісом. Сталін планував, що це призведе до розгубленості серед вищого військового керівництва Вермахту і цього буде досить, щоб на фронті Червона армія перехопила ініціативу. Існують різні оцінки стану військових сил Радянського союзу, але всі вони сходяться у тому, що війська по кількості особового складу та військової техніки перевищували сили Вермахту в рази [10, 11]. Але Третьому Рейху вдалося зосередити свої військові потуги у напрямку головних ударів та знешкодити Червону Армію вздовж всього кордону. В результаті були

захоплені значні запаси Червоної Армії, що потім використовували війська Вермахту. Таким чином, розгром Червоної Армії у перші дні війни, то були особисті прорахунки Сталіна вищого військово-політичного керівництва країни. Прорахунки були в тому, що Сталін знав, о початку операції «Барбароса» ще за декілька місяців до її початку, але не здійснив дій по підготовці відбиття сил противника. Була інтенсивна підготовка до наступальної війни, оскільки всі війська Червоної Армії були розташовані дуже близько біля західного кордону. В цей час на окупованих територіях України діяли націоналістичні рухи [12], що в результаті стали бортися з обома тоталітарними режимами. Але відношення до них сучасників є неоднозначним. Це можна пояснити сильним впливом пропаганди, що потужно діяла на покоління людей в Радянському Союзі. Напередодні нападу Німеччини на Радянський Союз Жуков за наказом Сталіна у війська направив директиву. В цій директиві всім командирам було наказано те, щоб вони не піддавалися на провокації та не панікувати [13-14]. Військові прекрасно розуміли про справжній стан справ вздовж кордону, але боялися заперечити Сталіну, бо чудово пам'ятали про Сталінський терор 1938 року, що затонув багато військових, які були розстріляні та засуджені до каторги та гулагів. Тому проявляти ініціативу радянські військові керівники просто боялися. Далі Вермахт окупував всю Білорусь, Прибалтику та Україну, влаштував на їх землях разом із Землями Польщі геноцид єврейського населення. Далі війська Гітлера наблизилися до Ленінграда, Сталінграда та Москви.

Далі у війну вступила США після нападу Японії на Перл-Харбор [15], поки на східному фронті відбувалися запеклі бої [16]. В 1944 році військові сили США та Англії висадилися на заході Франції, зруйнувавши атлантичний вал німців. Слід спростувати міф, що Радянський Союз самотужки переміг нацистку Німеччину. Радянська армія на той час отримувала військову техніку та озброєння та інші необхідні товари від союзників. Так було відкрито другий фронт, що прискорив військову поразку Німеччини у другій Світовій війні. Після перемоги над Німеччиною була Ялтинська конференція у 1945, де Рузвельт, Сталін та Черчель поділили світ на сфери впливу [17]. Це розв'язало Руки Сталіну в Центральній Європі [18-29]. Тут він створив країни Варшавського договору, де встановив у цих країнах комуністичні режими [30-42]. Найжорстокіше протистояння було на границі розділеної Німеччини, особливо у Берліні, де місто розділили кам'яним муром, що проіснував із 1961 до 1989 [43-50].

Отже, необхідно розвіювати міфи, що є навколо Другої світової війни. Треба руйнувати застарілу радянську пропаганду, що тримається потужно на міфах навколо непереможної Червоної Армії Радянського союзу під час Другої світової війни. Треба інтенсивно та швидко створювати український історичний продукт, що заснований на справжніх фактах історії. Для цього необхідно вивчати історію, вчити зі школи людей дискутувати, аналізувати та оцінювати вплив тих або інших історичних фактів на перебіг історії.

Висновки

Отже, необхідно розвіювати міфи, що є навколо Другої світової війни. Треба руйнувати застарілу радянську пропаганду, що тримається потужно на міфах навколо непереможної Червоної Армії Радянського союзу під час Другої світової війни. Треба інтенсивно та швидко створювати український історичний продукт, що заснований на справжніх фактах історії. Для цього необхідно вивчати історію, вчити зі школи людей дискутувати, аналізувати та оцінювати вплив тих або інших історичних фактів на перебіг історії

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. В'ятрович В. Війна і міф. Невідома друга світова / В. В'ятрович. – К.: Клуб сімейного дозвілля, 2015. – 272 с.
2. Примаченко Я. Від Рейхстагу до Іводзіми. У полум'ї війни. Україна та українці у Другій світовій війні. – Харків: Фоліо, 2016. – 352с.
3. Снайдер Т. Криваві Землі. Європа між Гітлером та Сталіним. – К.: Laurus, 2018. – 492с.
4. Суворов В. Криголам. – К.: Зелений пес, 2015. – 656с.
5. Манергейм Карл Густав. Мемуари у 2-х томах; переклад. Довжок Н., Ярешко О. – Львів. – Видавництво «Астролябія», 2020. – Т.2. – 688с.
6. Уінстон Черчель. Спогади про другу світову війну. Мемуари у 2-х томах; переклад. Тарашук П. – Київ. – Видавництво «Жупанського». – Т.1. – 550с.
7. Мелихов А. Большая война Сталина. – К.: Фолио, 2018. – 620с.
8. Суворов В. День М. Когда началась Вторая мировая война? – К.: Добрая книга, 2015. – 432с.
9. Солонин М. Июнь 41-го. Окончательный диагноз. День М. Когда началась Вторая мировая война? – М.: Яуза-ЭКМО, 2013. – 573с.
10. Мелихов А. Война моторов: Танковая дубина Сталина. 100 часов на жизнь. – К.: Фолио, 2018. – 732с.
11. Мелихов А. Война моторов. Крылья советов. – К.: Фолио, 2018. – 896с.
12. Гогун А. Между Гитлером и Сталиным. Украинские повстанцы. – К.: Фолио, 2018. – 368с.
13. Плохий С. Забуті покидьки східного фронту. – К.: Клуб Сімейного дозвілля, 2020. – 320с.
14. В'ятрович В. Україна. Історія з грифом «Секретно» / В. В'ятрович. – К.: Клуб сімейного дозвілля, 2014. – 512 с.
15. Бивор Э. Вторая мировая война. – К.: Колибри, 2016. – 1024с.
16. Хейтингс М. І розвезлося пекло. Світ у війні 1939-1945. – К.: Клуб Сімейного дозвілля, 2019. – 752с.
17. Плохий С. Ялта. Ціна миру. – К.: Клуб Сімейного дозвілля, 2019. – 304с.
18. Почепцов Г. Пропаганда 2.0. – Харків: Фоліо. – 796с, 2018.
19. Тимчук Д., Карин Ю., Машовец К. Вторгнення в Україну. Хроніка російської агресії. – К.: Брайт Букс. – 256с, 2016.
20. Ковальчук О. На бій за волю. Перемога через поразки. Україна у війнах та революціях 1914-1921 років. – Харків: Фоліо. – 352с, 2017.
21. Капранови Брати. Майдан. Таємні файли. – К.: Нора Друк. – 320с, 2021.
22. Березовець Т. Анексія. Острів Крим. Хроніка гібридної війни. – К.: Брайт Букс. – 392с, 2015.
23. Красовицький О., Бура Д. Хроніка війни. 2014-2020. Том 3. П'ять років Гібридної війни. – К.: Фоліо. – 478с, 2020.
24. Яневський Д. Грушевський, Скоропадський, Петлюра. – К.: Фоліо. – 795с, 2020.
25. Снайдер Т. Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка. – Львів: Човен. – 392с, 2020.
26. Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь. 1569 – 1999 рр. – К.: Дух і Літера. – 464с, 2017.
27. Снайдер Т. Криваві Землі. Європа між Гітлером та Сталіним / Т. Снайдер. – К.: Laurus. – 492с, 2018.
28. Аваков А. 2014. Миттєвості харківської весни. – К.: Фоліо. – 288с, 2020.
29. Плохий С. Остання імперія. Занепад і Крах Радянського Союзу. – К.: Клуб Сімейного дозвілля. – 512с, 2019.
30. Плохий С. Ялта. Ціна миру. – К.: Клуб Сімейного дозвілля, 2019. – 304с.
31. Плохий С. Чорнобиль. Історія Ядерної катастрофи. – К.: Фоліо. – 400с, 2019.

32. Хейтингс М. І розвезлося пекло. Світ у війні 1939-1945. – К.: Клуб Сімейного дозвілля, 2019. – 752с.
33. В'ятрович В. Війна і міф. Невідома друга світова / В. В'ятрович. – К.: Клуб сімейного дозвілля, 2015. – 272 с.
34. Примаченко Я. Від Рейхстагу до Івдзими. У полум'ї війни. Україна та українці у Другій світовій війні. – Харків: Фоліо, 2016. – 352с.
35. Снайдер Т. Криваві Землі. Європа між Гітлером та Сталіним. – К.: Laurus, 2018. – 492с.
36. Суворов В. Криголам. – К.: Зелений пес, 2015. – 656с.
37. Манергейм Карл Густав. Мемуари у 2-х томах; переклад. Довжок Н., Ярешко О. – Львів. – Видавництво «Астролябія», 2020. – Т.2. – 688с.
38. Уінстон Черчель. Спогади про другу світову війну. Мемуари у 2-х томах; переклад. Тарашук П. – Київ. – Видавництво «Жупанського». – Т.1. – 550с.
39. Мелихов А. Большая война Сталина. – К.: Фолио, 2018. – 620с.
40. Суворов В. День М. Когда началась Вторая мировая война? – К.: Добрая книга, 2015. – 432с.
41. Солонин М. Июнь 41-го. Окончательный диагноз. День М. Когда началась Вторая мировая война? – М.: Яуза-ЭКМО, 2013. – 573с.
42. Мелихов А. Война моторов: Танковая дубина Сталина. 100 часов на жизнь. – К.: Фолио, 2018. – 732с.
43. Мелихов А. Война моторов. Крылья советов. – К.: Фолио, 2018. – 896с.
44. Гогун А. Между Гитлером и Сталиным. Украинские повстанцы. – К.: Фолио, 2018. – 368с.
45. Плохій С. Забуті покидьки східного фронту. – К.: Клуб Сімейного дозвілля, 2020. – 320с.
46. В'ятрович В. Україна. Історія з грифом «Секретно» / В. В'ятрович. – К.: Клуб сімейного дозвілля, 2014. – 512 с.
47. Бивор Э. Вторая мировая война. – К.: Колибри, 2016. – 1024с.
48. Забегалов І.В. Російський тиск на Україну / І.В. Забегалов // Матеріали VI Всеукраїнської науково-методичної конференції, м. Шостка, 22 квітня 2021 року. – Суми: Сумський державний університет, 2021.
49. Забегалов І.В. Розвіювання міфів Другої світової війни / І.В. Забегалов, І.В. Омельченко, А.В. Булашенко // Матеріали VI Всеукраїнської науково-методичної конференції, м. Шостка, 22 квітня 2021 року. – Суми: Сумський державний університет, 2021.
50. Забегалов І.В. Аналіз трафіка за допомогою коефіцієнта Хьорста в безпроводних сенсорних мережах 5G / І.В. Забегалов, А.В. Булашенко // Матеріали V Всеукраїнської науково-методичної конференції, м. Шостка, 23 квітня 2020 року. – Суми: Сумський державний університет, 2020. — С. 144 –145.

Забегалов Ігор Вікторович — викл. електротехнічного відділення, Шосткинський фаховий коледж імені Івана Кожедуба Сумського державного університету, м. Шостка, e-mail: igor_zabegalov@meta.ua.

Омельченко Ірина Василівна — викл. факультету лінгвістики, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ.

Zabegalov Igor V. — Lecturer of Electromechanical Department, Ivan Kozhedub Shostka Professional College of Sumy State University, Shostka, Sumy region, e-mail: igor_zabegalov@meta.ua;

Omelchenko Irina V. — Lecture of Faculty of Linguistics, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», Kyiv.